

Monumentnummer*: 531345

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 31 oktober 2014
Kadaster deel/nr 82724/83

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Weesp Amsterdam Noord-Holland

Locatiennaam Locatieomschrijving
Weesp Fort Uitermeer

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Weesp G 621

Omschrijving**

Cluster 4. Betonblok koepelkazemat.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BETONBLOK van GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G aan de oostzijde van Fort Uitermeer. In 1936 is, als aanvulling op de gewapend betonnen kazemat, in Nederland de zogenoemde gietstalen koepelkazemat geïntroduceerd, die was gebaseerd op een al in 1917 in Frankrijk toegepast systeem. De gebruikte pantserkoepels waren gering van omvang (gunstig i.v.m. zichtbaarheid en trefkans), rond van vorm (gunstig i.v.m. afschampen treffers en sterkte), relatief eenvoudig in serie te produceren en ze hadden een 'externe' schietopening (gunstig i.v.m. gassen en geluid). Bovendien konden ze in Nederland worden vervaardigd, wat afhankelijkheid van het buitenland belangrijk verkleinde. Een eerste bestelling van 100 stuks in Nederland (bij DEMKA) werd echter gevolgd door een tweede van 50 stuks bij de Belgische Soc. Anonyme John Cockerill. In totaal moeten er in korte tijd ruim 700 zijn gegoten, maar hiervan zijn er slechts enkele overgebleven. De gietstalen koepels, met een doorsnede van 1,75 m en dikten van 10-17 centimeter, zijn geïnstalleerd in meerdere kazemattypen met weerstandsklassen W 12-15 tot W 21-28. Kort voor het begin van de Tweede Wereldoorlog zijn op verschillende plaatsen in de Nederlandse linies zogenoemde Koepelkazematten Type G tot stand gebracht, met name in de IJssellinie,

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de Maaslinie, de Grebbelinie (elk ca. 150) en de Nieuwe Hollandse Waterlinie (ca. 80). De gebruikelijke constructie van gewapend beton met een of meer vaste geschutsopeningen was hierbij verlaten ten gunste van een systeem dat een binnen variabele grenzen (tot 270 0) te projecteren schootsrichting, binnen een gietstalen cilinder met koepeldak bezat. Standaard Koepelkazematten werden uitgerust met een zware mitrailleur als bewapening. De meeste koepels zijn geplaatst in Standaard Koepelkazematten Type G. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zijn vanuit de meeste koepels in het binnenland door de bezetter uit de kazematten gesloopt - ten dele door ze op te blazen - om ze om te gieten voor andere staalbehoeften. Aan de kust werden ze deels in de verdediging opgenomen, maar zijn ze na de oorlog meestal alsnog gesloopt. Hierdoor zijn complete koepelkazematten zeldzaam, maar ze komen nog voor op Fort Vechten (2), op Fort Everdingen (1) en ten noorden van Fort Uitermeer (1).

Omschrijving

Aan de oostzijde van Fort Uitermeer gelegen BETONBLOK van GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G, bestaande uit een relatief laag, rechthoekig gewapend betonnen bouwwerk (ca. 7.00 x 6.50 x 2.20 m; b x d x h), met een afgeschuind gedeelte aan de frontzijde en aan de achterzijde een uitsparing in het beton om de niet meer aanwezige koepel te kunnen betreden. Het betonblok van de Gietstalen Koepelkazemat type G ligt aan de oostzijde van de Kreugerlaan (de oude omleidingsweg), in het restant van de fortwal.

Waardering

Het BETONBLOK van GIETSTALEN KOEPELKAZEMAT TYPE G op Fort Uitermeer is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (20ste eeuw) c. het systeem van 'levende' veldversterking in de diepte (20ste eeuw).

Het onderdeel is een voorbeeld van een restant van een op een fort gebouwde kazemat uit 1939-1940.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdelen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Het onderdeel heeft zeldzaamheidswaarde omdat het gros van de Gietstalen Koepelkazematten geheel verdwenen is.
- * Het onderdeel is, ondanks moedwillige ontmanteling tijdens de Tweede Wereldoorlog, redelijk gaaf bewaard en laat zich goed in zijn oorspronkelijke functie herkennen.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument